

zijn er geen kinderlooze gezinnen in onze gemeenten, waar zulke ellendigen kunnen worden ondergebracht? Hierbij zouden ook zusters, als bedoeld in punt 3, leiding kunnen geven.

Ontstellen, niet uitstellen, maar in Gods kracht herstellen; wat mogelijk is, zij ons parool. N. B.

Rectificatie. In mijn artikel „Evangelisatie onder de repere jeugd“ in „De Reformatie“, 2e Jaargang no. 3, lezen men voor den heer Fred. J. Boekman, Adjunct-Directeur der Herv. Stadszending, Fred. G. Boekman, Directeur-Secretaris der Herv. Stadszending.

ONDERWIJS EN OPVOEDING.

Het Christelijk element in de praktijk van ons middelbaar onderwijs.

III.

Wanneer ik, na iets gezegd te hebben over de uiterlijk waarneembare kenmerken van het Chr. middelbaar onderwijs, nu overga tot de minder gemakkelijk te onderkennen elementen, dan is daar in de eerste plaats de keuze van de leerstof en haar behandeling. Wat de keuze betreft, is men natuurlijk niet geheel vrij: de wet spreekt daarin een belangrijk woord mee. Maar toch laat ze speelruimte genoeg, vooral in de literaire vakken. En nu hoef ik natuurlijk niet te betoogen, dat men in die vakken geen anti-Christelijke auteurs moet kiezen. Immers dat spreekt, dunkt me, vanzelf. En geschriften, die opzettelijk den godsdienst bestrijden, zullen ook op de openbare gymnasia en H. B. S'en wel niet gelezen worden. Maar wel zou ik deze stelling willen poneeren, die op het eerste gezicht misschien vanzelfsprekend lijkt: Een Chr. inrichting als zoodanig mag haren leerlingen slechts het beste voorleggen. Ik bedoel daarmee, om maar eens een voorbeeld te nemen, dat op een Chr. school niet zou mogen gebeuren, wat ik als leerling van een openbaar gymnasium meemaakte, dat onze leeraar in het Engelsch met ons een onbenullige shilling-roman las, die men misschien bij gebrek aan lectuur in een gevangenis of in een spoorcoupe zou lezen, maar niet in een les op een gymnasium, alsof er in het Engelsch niets geschreven was, dat beter den wordenden geest kon vormen. Ik zou het on-Christelijk achten den leerlingen het werk van een Latijnschen postaster uit den decadententijd in handen te geven in plaats van Vergilius, of een drama van Jan Vos in plaats van een tragedie van Vondel. We mogen niet met het ethisch en aesthetisch minderwaardige aankomen, zoolang er het voortreffelijke is. Wanneer we den geest onzer leerlingen willen vormen als dien van menschen naar Gods beeld geschapen, dan moeten we daarbij gebruik maken van de uitnemendste voortbrengselen van den menschelijken geest. En dan de uitnemendste niet alleen naar den vorm, maar ook naar den inhoud. En nu weet ik wel, welke tegenwerping men mij zal maken. Men zal zeggen: legt dan een openbare inrichting haar leerlingen zulke slechte dingen voor? Neen, in 't algemeen niet, hoewel er daar wel boeken gelezen worden, die ge op een Chr. school tevergeefs zult zoeken. Maar er komt toch nog een element bij, waarover ik verderop sprekend zal. Ik noemde de keuze der leerstof in de literaire vakken als voorbeeld: in de andere geldt mutatis mutandis hetzelfde. Welk een verschil maakt ook niet het eene leerboek met het andere; denk b.v. eens aan de geschiedenis. Gemakkelijk zou het zijn uit verscheidene veel gebruikte werken passages aan te halen, die door een Christen eenvoudig niet geaccepteerd kunnen worden, die alle Schriftgeleef en geloof aan Godsbestuur op zij zetten en zoo den leerlingen apodictische onjuistheden mededeelen, die zij niet controleeren kunnen. En dat terwijl het gedrukte woord op het jeugdig verstand zooveel spoediger den indruk maakt juist te zijn, dan het gesprokene. Al laat de leeraar iets doorschrijven, de jongen denkt: nou ja, maar ze zetten het daar toch niet zomaar neer.

Ook de behandeling van de leerstof is van het hoogste belang. Als ik dezelfde vakken weer als voorbeeld kies, dan spreekt het vanzelf, dat niet uitsluitend Christelijke auteurs gelezen kunnen worden, ja sterker nog, dat die nagenoeg niet gelezen worden. Nu zal aan een Christelijke school de leeraar gelegenheid hebben uiteen te zetten, waarom wij van ons standpunt allerlei uitspraken niet kunnen aanvaarden en hoe menigmaal de geest van een bepaald boek een andere is dan de onze. We moeten ze wel lezen om het belangrijk literaire element, dat ze bevatten, maar de suggereerende behandeling van den leeraar moet het uiterlijk schoon weten los te maken van den minder juist vormenden inhoud. Zoo zullen, om maar eens bij mijn eigen vak te blijven, op een gymnasium altijd de Grieksche en Romeinsche, dus heidensche schrijvers gelezen moeten worden, zelfs al zouden oud-Christelijke auteurs ook op de boekenlijst geplaatst worden, waarvan het al of niet wenschelijke hier niet besproken kan worden. En menen nu niet, dat die oude schrijvers te ver van onzen tijd afstaan om geen indruk te maken op het jeugdig hart. Wie Plato leest heeft moeite zich te realiseren, dat zulk een schitterend genie ten slotte toch een heiden geweest is, die leefde in de tijden der onwetendheid. En de gevoelens voor den door hem geschilderden stervenden Socrates zijn bij menigen

leerling van een openbaar gymnasium verheven er dan die voor den stervenden Christus. Hier is het de taak van den leeraar de naar de waarheid zoekende heidenen te teekenen als zoodanig. Wie een schrijver als Seneca met de jongens leest, zal bemerken, dat ze geneigd zijn de vele gulden levenswoorden van dezen wijzen heiden ook voor ons te accepteren. En ze doen daar vaak goed aan, want wij Christenen kunnen nog heel wat leeren van Keizer Nero's minister, maar ten slotte was hij toch een pantheïst en druischt zijn Stoïcijnsche leer op menig punt tegen de onze in. De leeraar heeft dan te wijzen op het onjuiste en voor ons onaanneembare in de schijnbaar zoo plaatsbele en zelfs Christelijk-aandoende uitspraken van den wijsgeer.

Denk ook eens aan de behandeling van de geschiedenis. Welk een onderscheid zal er b.v. niet zijn tusschen de behandeling van de hervorming en het optreden van Luther en Calvijn aan een openbare, een Roomsche-Katholieke en een Gereformeerde school? Een Christelijke leeraar, voor wien het geloof een levensfactor geworden is, zal ongetwijfeld op een andere wijze zijn leerlingen den onafhankelijkheidsstrijd onzer vadersen schilderen dan een leeraar, die over het geloof spreekt als iets, dat buiten hem om gaat en hem koel laat. En wat menig leeraar berechtigt van de geschiedenis van den schoolstrijd of van afscheiding en doleantie, kan men in sommige leerboeken zien. En ook op het gebied der exacte vakken hebben collega's me wel gewezen op dergelijke verschillen tusschen openbaar en Christelijk onderwijs.

Tot de meer interne elementen van het Christelijk onderwijs reken ik verder de houding van den leeraar tegenover zijn leerlingen en de sfeer, die hij in den omgang met hen weet te scheppen. Die zal niet bij alle leeraren dezelfde zijn, omdat ze nu eenmaal verschillend zijn van karakter en persoonlijkheid. Wat de een wel kan, kan de ander niet en omgekeerd. En de een bereikt hetzelfde resultaat op geheel andere wijze dan de ander. Dat neemt niet weg, dat ieder Christen-leerbaar streeft naar het ideaal, ook al weet hij, dat hij het nooit zal bereiken. Hoe ik me den ideaal-leerbaar denk, zet ik in een volgend artikel uiteen.

Dr. A. SIZOO.

PERS-SCHOUW.

Communistiche Zondagsscholen.

Gelijk er in andere landen dames zijn, die zich vermaken met slangen en deze dieren (giftige nog wel) om hals en arm winden, zoo zijn er in ons land, die de veel giftiger ideeën van het communisme door hun geest laten kruipen en er dan mee pronken, als waren zij pas de echte kinderen huns tijds. Ge vindt zulken niet alleen onder de revolutionaire scharen, die zich van den christelijken godsdienst hebben afgekeerd, maar ook onder hen, die een positief christendom willen bejelden. Ik kreeg kort geleden een boezen brief van een onzer lezers, omdat ik in deze rubriek met een enkel woord op het verderfelijke van het communisme had gewezen. Dat tekens wijzen naar Rusland gaf geen pas meende hij. Misschien dat ik er elders nog wel eens een woordje over schrijf. In elk geval toont het, hoe bij sommigen in onzer lezerskring het eklekticisme zoo in het bloed is geslagen, dat zij geprikkeld worden, wanneer het communisme gevaarlijk wordt genoemd. Daarmee heb ik natuurlijk te rekenen. Ik mag niet denken: dat ligt te ver buiten de gedachtenfeer onzer lezers. Ik heb ook die verschijnselen onder mijn telescoop te nemen.

Het communisme meent iets geheel nieuws te scheppen. Het geeft — in zijn konsekwente vormen — licht aan zijn afkeer van onze tegenwoordige maatschappij en kerk. Toch schijnen ze van onze tegenwoordige cultuur en andere waarden nog wel wat te kunnen gebruiken. Van onze niet-communistische rijksdauiders en bankbiljetten hebben ze heelmaal geen schrik. Ja, ook meer geestelijke waarden accepteren ze. Ze accepteren zelfs... onze idee van Zondagsscholen, waarover onder vrijzinnigen zoo vaak is gelachen en zelfs door rechtzinnigen niet immer gwaardeerd.

De Waterink verhaalt als kroniekschrijver in het Gereformeerd Theologisch Tijdschrift:

Hoort, hoe het klinkt op de Zondagsscholen van den Revolutionair-Socialistischen Jeugdbond „de Zaaier“:

Hoort hoe boven uwe hoofden
Zingt de leeuw'rik fier en vrij.
Ziet de jonge lamm'ren springen
In het jonge groen der wei.
Slechts de mensch ligt neergebogen
In ellende en slavernij.
Werkers opent uwe oogen,
Op ten strijde, en maakt u vrij!

Dat is tenminste maat! En dat klinkt, en het is... natuurlijk.

Maar de Zondagsschool, op welke men zoo zingt, staat diametraal tegenover die van Jachin!

In 1916 droeg het „Internationaal (Communistic) Jeugdbureau“ aan Wilhelm Münzenberg op een overzicht te geven van hetgeen in onderscheiden landen gedaan werd van Communistische zijde voor de organisatie van de jeugd. Het 70 pag. groote boekje, dat dit over-

zicht bevat, verscheen een jaar later onder den titel „Schritt euch der Kinder an“.

Als gevolg van het verschijnen van dit werkje schreef D. J. Struik in „De nieuwe tijd“ een overzicht van de Internationale Jeugdlitteratuur (N. T. 1918, pag. 601) en gaf A. van Amstel een tweetal opstellen over: Onze taakten opzichte van het jonge geslacht, en: Proletarische opvoeding.

Weltra was ook voor Nederland een program van actie voor de Communistische Zondagsschool gereed, en het Communistische Jachin, de hoven-genoemde Rev. Soc. Jeugdb. „de Zaaier“ nam de leiding.

En hoe men zijn taak opvat blijkt wel als men leest wat van Amstel wil: „Bij de oprichting van Zondagsscholen is het geboden om direct zoo doelmatig mogelijk te werken, en er voor te zorgen, dat de jongste kinderen niet voor onbegrijpelijke lessen worden gezet. Het is zaak, dat ten spoedigste een reeks van eenvoudige verhalen wordt bijeengegaderd en geschreven. Vertelseltjes van een kwartier of een half uur moeten we hebben, die boeiend het goede (!) in de kinderen aankweken.“

Toen dit geschreven werd was de zaak nog in voorbereiding, maar thans is men al zoover, dat men op onderscheiden plaatsen lokale comités van „de Zaaier“ heeft, die hun Zondagsscholen organiseren. De bezwaren tegen zulk een „dogmatische opvoeding worden ondervangen door een inder in „de Tribune“ van 11-2-21, die schrijft: „Wie niet beslist aan één kant gaat staan, versterkt noodwendig de tegenpartij.“

Alle Zondagsschoolkinderen zijn voorzien van een kaart, op welke nauwkeurig afdeling en nummer, naam en leeftijd staat. Deze kaart moet op elke „vergadering“ worden meegebracht. Aan de achterzijde van deze kaart lees ik: „Kamerad! De kindertroep is je eigen vereniging. De kindergroep wil jou en je kameraden laten zien, dat jullie hoewel je klein bent, met gemeenschappelijke krachten een goed strijder kunt worden in de rijen van de arbeiders, die vechten voor een glukkiger bestaan.“

Krachtige actie werd in de maand Juli van dit jaar ontwikkeld, toen een „Internationale kinderweek“ werd georganiseerd. Toen werden in ons land op meer dan één plaats de Zondagsscholen geopend, of uitgebreid. En op 1 en 2 October j.l. werd te Leiden een „Landelijke conferentie“ gehouden, de eerste van leiders en groepen van „de Zaaier“.

Evenals op Jachin's algemeene vergaderingen, is ook hier gereclameerd en gepropageerd, op een wijze, die er blijk van geeft, dat het Zaaier-bestuur niet onkundig is van hetgeen hun Christelijke „vrijden“ vóór hen deden.

Met groote snelheid breidt zich deze actie uit. In Duitschland, waar men in de laatste maanden van 1920 begon, heeft men thans reeds 250 Zondagsscholen met 15000 kinderen. In ons land werden sedert Juli dezes jaars Zondagsscholen gesticht te Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Arnhem, Hilversum, Leiden, Groningen en Utrecht. Deze 8 Zondagsscholen hebben te samen ruim 200 kinderen, terwijl er 34 onderwijzers aan verbonden zijn. (Bij het corrigeren van de proef moet ik deze cijfers alweer grooter maken (helaas.) Ze zijn nu resp. 12, 425 en 51.)

Zoo werkt ook de tegenpartij.

Is het voor velen niet beschamend?

En dan gelooft menigeen nog dat die Communisten zoo stil zijn. En dat er voor ons geen revolutiegevaar dreigt!

Indien men op de openbare scholen zijn socialistische en communistische ideeën niet zoo gemakkelijk de kinderharten kon indruppelen, zou men er gewis wel toe overgaan om ook de idee der bijzondere scholen van ons over te nemen.

Vreemde woorden.

Ik gebruikte daar straks het woord eklekticisme (huishoudelijk te vertalen door: allegaarijstelsel).

Ik weet echter vooruit, dat dit vreemde woord hier en daar weer ergernis geeft.

Ik heb weer een paar brieven liggen over ons blad en de vreemde woorden.

Gaarne wil ik daarover nog eens het een en ander zeggen.

Iets uit het artikel van Ds Laman over dit onderwerp in „Geref. Kerkblad voor Drente en Overijssel“ kan daarbij gevoeglijk als inleiding dienen:

J. J. Zaterdag ontving ik een brief, waarin een lezer van het „Kerkblad“ de fielen van zijn toorn uitgiet over mijn arme hoofd, omdat ik in mijn jongste artikel een paar vreemde woorden gebruikte, die hij niet verstond. Gelukkig was het een toorn, waar geen brand van komt. „Ik schrijf dit,“ zoo zeide hij, „zonder prikkeling in het bloed en zonder onaangename klank in de stem.“ Zie, dat mag ik nu zoo graag. Menschen kunnen sommits zoo nijdig in hun toorn zijn, zoo venijnig en kwaadaardig; maar anderen blijven ook als ze boos zijn nog plezierige en goedghumourde menschen, die, wanneer ze iemand slaan, toch wel oppassen, dat ze hem niet al te veel pijn doen; ze hebben mededogen, na de karwats gebruikt te hebben, terstond de zelfpot bij de hand. Zoo iemand dunkt mij ook mijn bestraffer.

Ik beken het: ik heb een paar woorden in een vreemde taal gebezigd, en dat deed ik wel eens meer, hoewel niet zoo heel dikwijls, en als ik het deed, dan gaf ik gewoonlijk de overzetting er bij. Ik was bij dit laatste wel eens bang, of niet vele lezers mij dit onwel zouden duiden, omdat uit dit overzatten zou kunnen schijnen, dat ik maar kleine gedachten heb over hun cultuurstaat, — alweer zoo'n vreemd woord roept